

**ДОВІРА ГРОМАДЯН ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ:
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ****CITIZENS' CONFIDENCE IN THE NATIONAL POLICE:
ADMINISTRATIVE AND LEGAL FUNDAMENTALS OF THE DEVELOPMENT**

Прокоф'єв М.М.

ад'юнкту кафедри адміністративного права та адміністративного процесу факультету № 3

Львівський державний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена аналізу довіри громадян до Національної поліції України як юридичної категорії. Проаналізовано норми законодавства із зазначеного питання. У чинному законодавстві принцип довіри та підтримки громадян є одним з ключових в діяльності поліції, визначаючи функціональну сутність поліції. Ефективність роботи поліції зв'язується громадянами з дотриманням законності та морально-етичною поведінкою поліцейських, що безпосередньо впливає на стан довіри та підтримки поліції. Суспільна довіра є динамічна категорія. Громадська думка про діяльність органів поліції представляє сукупність поширених в суспільстві оцінок, суджень і поглядів на соціально значущі для більшості населення проблеми, пов'язані з правоохоронною діяльністю. Встановлено, що усвідомлення значимості довіри населення для функціонування поліції спрямувало логіку розвитку наукової думки від теоретичної концептуалізації явища довіри до пошуку механізмів практичного управління довірою як соціальним ресурсом. Обґрунтовано необхідність інтерпретації довіри як соціологічної категорії та впровадження наукових досліджень із вказаної проблематики у практичну діяльність поліції.

Ключові слова: довіра громадян, Національна поліція, ефективність діяльності, правова категорія, рівень довіри, оцінка діяльності.

The article is devoted to the analysis of citizens trust in the National Police of Ukraine as a legal category. The norms of the national legislation on the given question are analyzed. In the current legislation, the principle of trust and support of citizens is one of the key elements of the police, defining the functional nature of the police. Policymaking is associated with police efficiency by law enforcement and moral and ethical behavior of policemen, which directly affects the state of trust and police support. The social role of the police, which drastically differs from other state structures in connection with the considerable volume of police powers, including the exclusive use of coercive measures, physical force and firearms, is explored. The assessment of the activity, both positive and negative, expresses the attitude of the population to the current legislation. Public trust is a dynamic and changing category. In connection with this, the main directions of the study of the phenomenon of trust were described. Public opinion and public trust are similar, the idea is expressed by a personal perspective on the situation, and trust is characterized by a subjective attitude to the circumstances. Public opinion on the activities of the police is a collection of common assessments, judgments and views on socially significant problems for law-enforcement activities for the majority of the population. Public trust ensures the legitimacy and legitimacy of public authorities, including those of the National Police, which are as close as possible to the population. It was established that awareness of the importance of public confidence in the functioning of the police was directed by the logic of the development of scientific thought from the theoretical conceptualization of the phenomenon of trust in the search for mechanisms of practical management of trust as a social resource.

Key words: citizens trust, national police, efficiency of activity, legal category, level of trust, evaluation of activity.

Постанова проблеми. Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року передбачають пошук і будову перспективних моделей взаємодії суспільства та держави. Необхідно сформувані нові правові та організаційні механізми, що дозволяють вирішити проблеми в державному управлінні. Громадяни повинні отримати від держави захищеність прав і свобод, забезпечення безпеки.

Одним із напрямів державної політики є нормативне врегулювання участі громадян в управлінні державою, у тому числі взаємодія поліції з населенням. Проблема довіри населення до діяльності органів державної влади в Україні недостатньо досліджена. Останнім часом до неї зверталися видатні науковці, зокрема: В. Б. Авер'янов, В. Д. Бакуменко, Н. П. Бортник, С. С. Єсімов, В. М. Князев, М. В. Ковалів, З. Р. Кісіль, І. Б. Коліушко, В. І. Луговий, В. Л. Оргинський, О. Ю. Оболенський, Ю. П. Сурмін та ін. Зусиллями науковців сформовано основу теоретичного знання зі вказаної тематики, однак наявних напрацювань недостатньо для вирішення практичних проблем у цій галузі.

Мета статті – дослідження адміністративно-правових основ довіри громадян до Національної поліції.

Виклад основного матеріалу. Європейська інтеграція пропонує нову модель розвитку суспільства та держави, яка повинна забезпечувати: ефективність механізмів захисту прав і свобод громадян, без яких неможливо створити конкурентоспроможні державні інститути; функціонування механізмів вертикальної і горизонтальної соціальної мобільності; застосування процедур і правил, що гарантують виявлення та врахування інтересів кожної соціальної групи при прийнятті рішень на всіх рівнях державної та місцевої влади, відповідальність за результати

та наслідки прийнятих і реалізованих рішень; рівноправний діалог громадських організацій, бізнесу та держави з ключових питань суспільного розвитку, результати якого стають основою прийнятих нормативних рішень; високу довіру громадян до державних і суспільних інститутів; широкий громадський консенсус щодо основних питань розвитку України. Важливо, щоб нова модель була спроектована на всі інститути держави, сприяла підвищенню ефективності їх діяльності.

Складним бар'єром для розвитку правової держави є падіння авторитету органів державної влади, втрата довіри та поваги з боку значної частини населення. Цей феномен обумовлений незадоволеністю суспільства не стільки змістом і обсягом компетенції, скільки якістю державної діяльності, що переживає процес зниження протягом тривалого часу. Держава зобов'язана приймати системні перетворення для підвищення рівня довіри до органів влади.

Серед правоохоронних органів особливе місце займають органи поліції. Такий стан пояснюється широким колом правоохоронних завдань, які виконуються даними органами. Поліція є тим суб'єктом, який в максимальній мірі наближений до населення, вступає у взаємини, за суттю, щодня. Закон України «Про Національну поліцію» виходить з організаційної єдності поліції і правоохоронних органів [1]. Поліція є складовою частиною органу виконавчої влади у сфері внутрішніх справ. Це не самостійний орган виконавчої влади, яким є органи внутрішніх справ, а чільна, основна, але все-таки частина.

Керівники поліції несуть відповідальність за належне виконання поліцією покладених завдань. В організаційному плані поліція представляє сукупність підрозділів,

служб, територіальних і міжрегіональних органів. Правоохоронна діяльність займає важливе місце в системі функцій держави.

О. М. Бандурка вказується, що правоохоронна діяльність, спрямована на охорону правопорядку та забезпечення безпеки громадян. Ця діяльність, іманентно властива будь-якій державі [2, с. 7]. З цього боку держава, ісламська, християнська, правова, авторитарна, виконуючи функції з охорони правопорядку та забезпечення безпеки, виступає як система правоохоронних органів, де особливе місце займають поліцейські органи. О. М. Бандурка підкреслює роль поліції у взаємодії з суспільством як необхідну ознаку державного устрою. За життя громадянин може ніколи не стикатися з судом, з представницькою владою. Однак йому не уникнути спілкування з поліцейськими патрульної поліції, з працівниками міграційної служби. Такі поліцейські правовідносини утворюють нормальну тканину відносин у сфері громадського порядку є за суттю горизонтальними.

Суспільство відчуває потребу в створенні таких умов з боку держави, що забезпечували б всеосяжну безпеку від внутрішніх і від зовнішніх загроз. Функція держави з охорони публічного порядку та безпеки не викликає у громадян питань. Однак, викликають питання якість і ефективність діяльності правоохоронних органів, засоби, що використовуються цими органами для досягнення поставлених цілей і завдань. Особливу увагу громадськість приділяє органам Національної поліції.

На думку С. С. Єсімова, М. В. Коваліва, Ю. Р. Лозинського, тому є кілька пояснень: різноманіття правоохоронних і інших функцій, що реалізуються органами поліції; виняткові сфери правоохоронної діяльності, віднесені до відання; наявність організаційних структур на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою України; істотний обсяг повноважень поліцейських, в тому числі виключних, застосування примусових заходів, фізичної сили і зброї; особливий порядок комплектування та проходження служби; присутність значної кількості озброєння, спеціальної техніки, засобів зв'язку і іншого майна; традиційне сприйняття поліції основною масою населення як головної правоохоронної сили держави [3, с. 237-238].

Соціальна роль поліції, докорінно відрізняє від інших структур держави, не може бути зрозуміла поза повноваженнями вдатися в разі потреби до примусу. Мабуть, ніякі інші акції представників публічної влади так глибоко не втручалися у сферу основних прав людини. Цілком природно, що подібні дії повинні підлягати детальному нормативному регулюванню та дієвому контролю. У відповідність до законодавства та сформованої практики поліція є органом, який в максимальному ступені наближений до населення і в зв'язку з цим багато в чому пояснюється те, що від оцінки роботи поліції в цілому складається враження та думка про діяльність держави. Для досягнення максимальної ефективності взаємодії, подолання деструктивно-функціональних наслідків конфліктів і криз у відносинах з громадськими структурами влада потребує моніторингу тенденцій розвитку суспільної свідомості [4, с. 174].

При малій ефективності роботи, коли захист прав громадян знаходиться на низькому рівні, не ведеться якісна боротьба зі злочинністю, існує високий рівень корупції, у громадян формується негативне ставлення не тільки до органів поліції, а й до держави.

Критичне ставлення населення до органів державної влади тісно пов'язане з суб'єктивними поглядами людей на зміцнення правопорядку, державності в країні. Цінність суспільної довіри до органів державної влади важлива тим, що є одним з факторів, які безпосередньо пов'язані з її легітимністю. Легітимність державної влади – це процес і явища, за допомогою яких влада набуває властивість легітимності, що виражають правильність, виправданість,

моральну законність, відповідність її загальнолюдських цінностей, відповідність цієї влади, її діяльності певних психічних установок, очікуванням суспільства, людей.

О. Я. Коваль зазначає, що легітимність державної влади – це прийняття влади населенням держави, довіра до неї, визнання права суб'єкта державної влади керувати соціальними процесами, готовність їй підпорядковуватися [5, с. 206]. Такі уявлення пов'язані, перш за все, не з юридичними нормами, а з матеріальними, політичними, духовними умовами суспільного життя, з особистими запитами кожної людини.

В основі легітимності лежить віра людей в те, що їх блага (матеріальні та духовні) залежать від збереження та підтримання такого порядку в суспільстві, який вважають справедливим і переконані в тому, що такий порядок висловлює їхні інтереси. Слід погодитися з вченими, які стверджують, що органи поліція в очах населення, з одного боку, уособлюють порядок, встановлений законом, а з іншого – є найбільш відчутним інструментом влади [6].

Саме поліцейські наочно показують ставлення влади до закону. Діючи в установленому законом порядку, вони стають в очах населення виконавцями офіційно встановленої державною владою правил поведінки. Тому оцінка діяльності, як позитивна, так і негативна, виражає відношення населення до чинного законодавства. При цьому різко негативно громадянами відразу сприймається відступ від закону. Можна стверджувати, що ототожнення поліції з державою, державною владою є важливою обставиною при побудові нової моделі взаємодії суспільства та держави, заснованої на довірі. Ігнорування такого взаємозв'язку не дозволить сформувати дієву модель державної влади, яка відповідає існуючим викликам, отримує розуміння і підтримку у населення.

Ефективність роботи поліцейських пов'язується громадянами з дотриманням законності, а також з морально-етичною поведінкою. Однією з головних причин негативного сприйняття правоохоронних органів вважалася корумпованість і переслідування особистих інтересів. Корумпованість органів влади, превалювання в діях державних чиновників особистих і корпоративних інтересів – одна з провідних причин негативного сприйняття цих структур населенням, правового нігілізму, відсутності поваги до закону.

В епоху інформаційних технологій і швидкого обміну інформацією будь-які порушення прав і свобод громадян з боку співробітників правоохоронних органів стають надбанням суспільства, болісно сприймаються цими органами. При цьому на довгі роки, зберігаються в пам'яті населення, та проєктує негативне ставлення громадян на майбутню діяльність правоохоронних органів, випадки незаконних дій.

Не можна не враховувати діяльність засобів масової інформації, що в умовах інформаційного суспільства, не тільки не сприяють у формуванні позитивного образу поліцейського, але й прагнуть акцентувати увагу громадськості на проблемах в діяльності поліції. При цьому дається не завжди об'єктивна оцінка діяльності поліцейських, що вкрай негативно позначалося на формуванні громадської думки про поліцію, не сприяє розвитку довірчих відносин. У зв'язку з цим при формуванні громадянського суспільства постала проблема вибудовування довірчих відносин між поліцією та інститутами громадянського суспільства.

С. І. Субота зазначає, що одним із завдань реформування органів внутрішніх справ було встановлення тісної взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства та громадянами з метою забезпечення правопорядку [7, с. 60]. Ефективність діяльності поліції оцінюється громадянами, тому поліція при реалізації діяльності прагне до забезпечення суспільної довіри та підтримки громадян.

Дев'яності роки минулого століття стали найбільш важкими для правоохоронної системи. У цей період відбувалося зрощування криміналу та правоохоронних органів. Знецінення служби в правоохоронних органах було багато в чому зумовлено значним зниженням матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ, зниженням рівня життя співробітників. Низька заробітна плата протягом довгого часу, важкі умови служби, відсутність належних гарантій і захисту від держави стали причинами для звільнення професіоналів, відданих професії, та зростання корумпованості правоохоронних органів. У кінцевому підсумку це сприяло виникненню кризи суспільної довіри до органів внутрішніх справ.

Не зменшуючи ролі та значення реформування органів внутрішніх справ для держави, її слід розглядати як важливий елемент адміністративної реформи. Одним з пріоритетних напрямів адміністративної реформи є підвищення ефективності правоохоронної діяльності. Логічним підсумком проведення реформи стало прийняття Закону України «Про Національну поліцію» [1].

Скептики, обговорюючи проект Закону «Про Національну поліцію» та дещо пізніше після вступу в силу, вважали, що мова йде про просту заміну назви міліції на поліцію. Разом з тим, аналіз норм закону дозволяє відзначити, що має місце принципове реформування діяльності найбільш потужного структурного елементу органів внутрішніх справ, оскільки законодавчо закріплена така модель діяльності, що дозволяє сконцентрувати увагу на забезпеченні правопорядку та захисті прав і свобод громадян. Одним з наріжних моментів цієї моделі є вимога до поліції – взаємодії з населенням на партнерській основі, забезпечення суспільної довіри та підтримки громадянами. В юридичному співтоваристві це отримало позитивну оцінку.

Т. П. Мінка вказує, що в діяльність поліції запроваджується модель community policing як основа формування та розвитку партнерських стосунків між поліцією та громадою. Важливою ідеологією цієї моделі є сервісне обслуговування населення поліцією та необхідність підвищення ступені участі місцевого населення в укріпленні безпеки, суспільного порядку, вирішення проблем злочинності в місцях мешкання [8, с. 41].

Принцип довіри та підтримки громадян є одним з ключових в діяльності поліції в після реформений період. У ньому виділені позитивні установки, пов'язані з діями, що сприяють довірі громадян до поліції, сприяють взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства.

С. А. Шитий, А. С. Бондаренко вважають, що високий рівень довіри знижує рівень правового нігілізму, що, в свою чергу, зменшує витрати на підтримання громадського порядку, створює умови для хорошого виконання поставлених обов'язків [9, с. 237]. Суспільну довіру не слід розглядати як статистичний показник, який є динамічною та мінливою категорією. Чим більше виправдовує діяльність поліції очікування громадськості, тим більше у населення довіри. Хороше розкриття злочинів сприяє підвищенню довіри громадян. Не варто забувати, що позитивна думка легко змінюється на негативну при фіксуванні правового нігілізму серед поліцейських. Це виражається в зневажливому ставленні до прав і свобод громадян.

У даний час, проводяться вивчення громадської думки це дає підставу зробити висновок, що в Україні зберігається неоднозначне ставлення до діяльності поліції. З одного боку, життєвий досвід частини населення призводить до негативної оцінки діяльності поліції в цілому, характеризує її як високо корумповану правоохоронну структуру [10]. З іншого боку, значна кількість респондентів цілком аргументовано відносять поліцію до ефективно функціонуючого правоохоронного органу, що вирішує коло правоохоронних завдань, якісно забезпечує громадський порядок і публічну безпеку.

З упевненістю можна говорити, що рівень довіри до поліції за різними соціологічними опитуваннями показує останнім часом зростання. Це може свідчити про те, що проведені реформи у сфері органів внутрішніх справ мають певний успіх. Проведені перетворення позитивним чином позначаються на взаємодії поліції з населенням. Разом з тим 100% довіри до поліції домогтися неможливо. З цим важко не погодитися, так як недовіра до інших людей, до представників державних органів або до держави в цілому, до фінансових структур, відноситься до сфери людської психології, а не тільки права.

Завжди існує досить значна категорія громадян, які будуть вважати необґрунтовано залученими поліцією до адміністративної або кримінальної відповідальності. Однак високий рівень суспільної довіри до поліції необхідний для того, щоб поліція за допомогою населення ефективно вирішувала завдання боротьби зі злочинністю та захисту конституційних прав і свобод громадян. Якщо більшість громадян буде довіряти поліції, значить, поліція зможе розраховувати на підтримку при розкритті та розслідуванні злочинів і правопорушень. Тим самим підвищиться рівень і ефективність профілактики, виявлення, розкриття та розслідування злочинів і правопорушень.

У багатьох європейських країнах саме громадяни сигналізують поліції про вчинення протиправних дій іншими особами, підозрілих громадян, що становлять загрозу суспільству та державі. Для цього вкрай необхідний високий рівень довіри населення до поліції, який повинен забезпечувати підтримку у виконанні покладених завдань і функцій.

Незважаючи на юридичне закріплення у Законі України «Про Національну поліцію» принципу взаємодії з населенням, ця категорія є предметом вивчення не тільки вчених-правознавців, але є галуззю вивчення психології, соціології та філософії. З позицій зазначених наук також розглядається довіра населення до поліції. Наприклад, А. П. Кубаєнко розглядає суспільну довіру до поліції в ракурсі соціально-політичного явища, під яким розуміє ставлення суспільства до окремої соціальної групи – поліції, обумовлене необхідністю визначення оптимальної форми взаємодії для досягнення суспільно значущих цілей [11].

О. В. Волянська, І. В. Підкуркова вказують, що для суспільної довіри головною категорією є соціологічне поняття «довіра», яке в соціології визначається як переконаність суб'єкта в позитивному, сприятливому характері невизначених в майбутньому дій інших осіб [12, с. 153]. Використання етимологічного аналізу дозволяє відзначити, що під «довірою» розуміється «впевненість в будучій сумлінності, щирості, в правильності чого-небудь» [13, с. 101]. Довіра, як міждисциплінарна категорія, є предметом дослідження фахівців в галузі соціології, психології, політології, юридичної науки.

Т. О. Стеценко зазначає, що довіра як соціальний ресурс є потужним інструментом соціальних змін в суспільстві, саме тому різні соціальні сили здійснюють пошук механізмів управління цим ресурсом [14, с. 51]. Довіра і об'єктивна інформація, дотримання вимог моралі з боку керівників і підлеглих необхідні на всіх щаблях державної служби, а також між керівниками та керованими на всіх рівнях публічного управління. Довіра включається в правовий порядок. Звідси виникають такі правові феномени, як клятви та присяги. Довіра – категорія моральна та громадянська. Важливість правового регулювання категорії «довіра» обумовлюється необхідністю використання для оцінки загального стану правоохоронної системи і ефективності її роботи.

Разом з тим, необхідно відмежовувати «довіру» або «суспільну довіру» від суміжного поняття: «громадська думка». При цьому мова йде не про теоретичні, а важливі прикладні аспекти. «Громадська думка» як інститут є вираз точки зору певної групи людей. Проблема в тому,

що суспільство не завжди об'єктивно виражає думку, тому що на це можуть вплинути засоби масової інформації, Інтернет і інші інститути формування громадської думки.

Громадська думка – погляд особи, виражений публічно в присутності великої кількості людей. Наприклад, якщо журналіст бере інтерв'ю у людини, то це вже висловлювання громадської думки, тому що воно буде доведено до відома інших осіб в засобах масової інформації. Як суб'єкт громадської думки можуть виступати спільності різного рівня – від усього населення країни до окремих соціальних спільнот, що виділяються за соціально-професійними, соціально-демографічними, територіальними ознаками.

Закон України «Про Національну поліцію» передбачає залучати для цього незалежні соціологічні організації, які спеціалізуються на такого роду дослідженнях в порядку встановленому Кабінетом Міністрів України [15].

Громадська думка про діяльність органів поліції представляє сукупність поширених в суспільстві оцінок, суджень і поглядів на соціально значущі для більшості населення проблеми, пов'язані з правоохоронною діяльністю. Спираючись на дані про вивчення громадської думки, стає можливим впливати на більш ефективне виконання оперативного-службових завдань поліцейськими.

Довіра – це відношення, що сформується завдяки неодноразовій взаємодії, яка складається з окремих рішень і вчинків. Довіра не виникне завдяки словам і обіцянкам. Необхідно враховувати, що довіра формує не результат, а принцип. Неупередженість, точне дотримання норм закону, принципівості, рівний підхід – основні складові довіри населення.

Повага є найвищою оцінкою дій поліції, ідеальною взаємодією населення та правоохоронних органів. Коли суспільство починає з повагою говорити про професію поліцейського, можна сміливо констатувати, що в цій галузі немає серйозних проблем.

Рівень довіри – первинний фактор для довготривалого взаємозв'язку громадян з поліцією, коли складаються партнерські відносини. Тільки за такої умови можливе формування ідеальної моделі взаємодії та спілкування в діалозі.

Громадська думка та суспільна довіра – поняття схожі, тому що думка виражається за допомогою особистісного погляду на ситуацію, а довіра характеризується суб'єктивним ставленням до обставин. Суспільна довіра виражається в формі спільної діяльності поліції та громадян з охорони правопорядку. Участь населення надає поліції додаткові сили та можливості в боротьбі зі злочинністю, дозволяє оперативно отримувати достовірну інформацію про факти злочинів, що готуються, щодо вчинених злочинів. Активна участь населення в забезпеченні правопорядку є виразом «соціального партнерства» між владою і населенням, свідченням того, що громадяни довіряють поліції.

На сучасному етапі реформування поліції громадську думку використовують як важливий метод визначення рівня довіри та підтримки громадянами Національної поліції. При цьому доцільно використання у взаємозв'язку з іншими методами.

Висновки. Реформування діяльності Національної поліції вимагає реалізації задекларованої партнерської моделі взаємодії з населенням. Довіра населення забезпечується за допомогою різноманітних засобів. Довіра та підтримка громадянами є важливим принципом діяльності поліції, закріпленим у Законі України «Про Національну поліцію», що визначає функціональну сутність поліції. В основу формування довіри населення щодо діяльності поліції покладено систему чинників і умов, які ґрунтуються на громадській думці, що формуються на основі зовнішнього впливу та внутрішнього – особистого суб'єктивного спілкування громадян з поліцією, а також ефективності здійснення громадського контролю за діяльністю поліції. Розробка критеріїв вивчення громадської думки як важливого джерела інформації лежить в основі технології оцінки соціальної ефективності діяльності поліції. До вироблення критеріїв повинні пред'являтися вимоги: об'єктивність; загальна значимість; відносна стійкість. Система оцінки діяльності поліції повинна включати критерії: довіру поліції; авторитетність поліції; безпеку громадян; професіоналізм поліції. Належний рівень довіри до поліції сприяє легітиматі діяльності поліції, дозволяє вважати дії відповідними закону, а вживані заходи примусу і юридичної відповідальності законними, обґрунтованими.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Судебные и правоохранительные органы Украины: учебник. Под ред. А. М. Бандурки. Харків: Університет внутрішніх справ, 1999. 350 с.
3. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Лозинський Ю. Р. Правове регулювання правоохоронної діяльності: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 323 с.
4. Єсімов С. С. Правове регулювання застосування інформаційних технологій для формування довіри до органів державної влади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія: юридична. 2015. № 1. С. 173–184.
5. Коваль О. Я. Легітимність державної влади: співвідношення правових і моральних аспектів реалізації: дис. ... канд. юрид. наук: спец.: 12.00.01. Львів, 2017. 230 с.
6. Ортинський В. Л., Кісіль З. Р., Ковалів М. В. Організаційні засади управлінської діяльності в органах внутрішніх справ України: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2006. 248 с.
7. Субота С. І. Довіра населення як критерій оцінювання ефективності діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 31. С. 59–62.
8. Мінка Т. П. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію». Дніпро: ДДУВС, 2017. 480 с.
9. Шитий С., Бондаренко А. Причини правового нігілізму та шляхи його подолання в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 235–239.
10. Кобзін Д., Черноусов А., Коренева К., Колоколова М. Моніторинг незаконного насильства в поліції України (2004–2017 рр.). Харків: Харківський інститут соціальних досліджень. 2018. 101 с.
11. Кубаєнко А. Формування суспільної довіри та підтримки громадян в умовах створення Національної поліції України. URL: http://vjhr.sk/archive/2017_2/part_2/19.pdf.
12. Волянська О. В., Підкуркова І. В. Довіра до суду як чинник довіри до публічної влади: міжнародний та національний виміри. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2018. № 2 (37). С. 151–165.
13. Етимологічний словник української мови. 2 том (Д-Копці). Головний редактор О. С. Мельничук. Київ. Наукова думка, 1985. 569 с.
14. Стеценко Т. О. Довіра як соціальний ресурс: від теоретичної концептуалізації до пошуку механізмів практичного управління. *Грані*. 2018. № 6. Том 21. С. 44–52.
15. Про Затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 р. № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF>.